

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.002.01.2022

Pan
Gustaw Marek Brzezina
Marszałek
Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Urząd Marszałkowski
Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
ul. Emilii Plater 1, 10-562 Olsztyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/072 „Usuwanie wyrobów zawierających azbest”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ul. E. Plater 1, 10-562 Olsztyn (dalej: Urząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Gustaw Marek Brzezina, Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego, od 12 grudnia 2014 r. (dalej: Marszałek).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania samorządu województwa mające na celu realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. 2. Zaawansowanie realizacji ww. programu na terenie województwa. 3. Realizacja przez samorząd województwa, jako właściciela/zarządcy nieruchomości, obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cezary Gogolewski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli Nr LOL/13/2022 z 25.01.2022 r. 2. Agnieszka Kielbik, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LOL/9/2022 z 14.01.2022 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-5)</p>

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego w 2011 r. uchwalił Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020 (dalej: Program). Powstał on w związku z zapisami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, przyjętego na podstawie uchwały Rady Ministrów z 2009 r. (dalej: Program krajowy lub POKZA) i był elementem jego praktycznej realizacji na poziomie województwa.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego było realizowane na ogół zgodnie z założeniami przyjętymi w POKZA, jednakże stopień zaawansowania tego procesu wskazuje na duże prawdopodobieństwo, iż tego typu wyroby nie zostaną usunięte do końca 2032 r.

W latach 2016-2021 w województwie, m.in. na skutek działań weryfikacyjnych podejmowanych przez pracowników Urzędu, wzrosła masa zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest ze 142 575,4 Mg w 2016 r. do 240 002,2 Mg w 2021 r. Biorąc jednak pod uwagę, że średniorocznie usuwano 5 194 Mg tych wyrobów, to do usunięcia pozostałych 235 495 Mg (stan na koniec 2021 r.) potrzeba będzie jeszcze

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

45 lat. Podstawową przyczyną wolnego tempa usuwania azbestu w województwie była zbyt mała dostępność środków finansowych przeznaczanych na ten cel.

W latach 2016-2021 Urząd podejmował szereg działań na rzecz realizacji celów i zadań przyjętych w ww. programach. Monitorowano realizację większości przyjętych założeń oraz, za pomocą narzędzia informatycznego „Baza Azbestowa”, nadzorowano proces inwentaryzowania i usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gmin na obszarze województwa. Należy jednak podkreślić, że działania te były jeszcze niewystarczające. W Urzędzie, wbrew założeniom Programu, nie opracowano jego aktualizacji, przez co niektóre dane ujęte w tym dokumencie były nieaktualne. W ograniczonym zakresie monitorowano też realizację niektórych wskaźników Programu, w tym dotyczących opracowania przez gminy lokalnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz powierzchni zajętej przez składowiska przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest.

W zakresie monitoringu realizacji celów i zadań Programu, w latach 2016-2021 Urząd nie współpracował z instytucjami wskazanymi do tego w tym dokumencie, w tym z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. W kwestii usuwania wyrobów zawierających azbest nie współpracowano też z lokalnymi mediami i nie prowadzono w tym zakresie, w stosunku do społeczeństwa, działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym. W ocenie NIK realizacja takich działań mogłaby przyczynić się do wzrostu świadomości społeczeństwa w zakresie zagrożeń związanych z występowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Urząd podejmował natomiast prawidłowe działania, aby jednostki wykorzystujące azbest, tj. przedsiębiorcy i osoby prawne, wywiązywały się z obowiązku przedłożenia Marszałkowi rocznych informacji o tych wyrobach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania samorządu województwa mające na celu realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Opis stanu faktycznego

1.1. Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego przyjęty został na podstawie Uchwały Zarządu Województwa Nr 59/737/11/IV z dnia 15 listopada 2011 r. w związku z zapisami Programu krajowego⁴. W 2013 r.⁵ dokonano aktualizacji Programu, głównie na skutek wprowadzonych zmian przepisów prawa regulującymi gospodarkę wyrobami i odpadami zawierającymi azbest. Program powstał na podstawie opracowania firmy zewnętrznej, w oparciu o dane zgromadzone przez Urząd, pochodzące z gmin, w których przeprowadzono inwentaryzacje wyrobów zawierających azbest, Wojewódzkiej Bazy Danych o Wyrobach i Odpadach Zawierających Azbest⁶ oraz danych epidemiologicznych Ośrodka Referencyjnego Badań nad Azbestem, prowadzonego przez Zakład Epidemiologii Środowiskowej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Przyjęty uchwałą Nr 122/2009 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r., zmieniony uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r.

⁵ Uchwała Nr 21/316/13/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia zaktualizowanego „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020”.

⁶ Dalej: WBDA.

Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Środowiska⁷ wskazał, iż opracowanie to powstało w oparciu o wiedzę i doświadczenie pracownika Departamentu odpowiedzialnego za zadania związane z tematyką azbestu.

W zaktualizowanej wersji Programu zawarto informacje dotyczące m.in.:

- ilości zaewidencjonowanych wyrobów zawierających azbest (128,3 tys. Mg). W Programie wskazano, iż dane, w oparciu o które ustalono ww. ilość nie do końca były miarodajne, gdyż m.in. w odniesieniu do osób fizycznych pochodziły one jedynie z 75 (na 116) gmin z obszaru województwa;
- przeprowadzonych w 2006 r. i 2009 r., w ramach realizacji zadań ujętych w POKzA, szczegółowych pomiarów stężeń włókien azbestu z terenu 34 gmin województwa. W 27 punktach zanotowano niskie wartości stężenia, a w dwóch punktach wartości wysokie. Na podstawie ww. badań oszacowano potencjalną ilość wyrobów azbestowych jakiej można się spodziewać na obszarze województwa na ponad 70 mln m²;
- składowisk odpadów azbestowych w miejscowości Półwieś oraz w Elblągu. W zaktualizowanej treści Programu wskazano, iż w 2011 r. możliwości wykorzystania składowiska w Elblągu były bliskie zeru. Szacowano, że oprócz funkcjonującego składowiska potrzebne będą kolejne kwatery przeznaczone do składowania odpadów azbestowych o powierzchni ok. 8 ha;
- podstawowych celów Programu, tj.:
  - usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest,
  - minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
  - likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko,
  - monitoringu usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
  - organizowania kampanii edukacyjno-informacyjnych w zakresie prawidłowego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
  - wskazania potencjalnych źródeł finansowania, które pozwolą na bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest z obszaru województwa,
  - przeprowadzenia pełniej i rzetelnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie województwa.

W Programie zawarto też wytyczne dla gmin i powiatów odnośnie opracowania przez nie gminnych/powiatowych programów usuwania azbestu.

Program, w odniesieniu do procesu usuwania azbestu, podzielono na trzy przedziały czasowe, tj.: na lata 2011-2014 (w tym czasie założono usuwanie ok. 1 500 Mg wyrobów rocznie - cel krótkoterminowy), lata 2015-2022 (usuwanie ok. 3 000 Mg rocznie - cel długoterminowy) oraz 2023-2032 (unieszkodliwienie pozostałej ilości wyrobów zawierających azbest - cel długoterminowy). Harmonogram realizacji celów Programu przewidywał dla Urzędu, jako podmiotu wykonującego, realizację następujących zadań:

- uzupełnienie do 2020 r. Programu o plan sytuacyjny rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest, po uzyskaniu brakujących danych zbiorczych pochodzących z inwentaryzacji;
- aktualizację Programu do roku 2015;

---

⁷ Dalej: DOŚ lub Departament.

- monitorowanie realizacji założeń ww. Programu oraz WBDA⁸.

Urząd, jako podmiot nadzorujący w ramach Programu, zaangażowany był w realizację następujących zadań:

- budowę nowych składowisk lub kwater na istniejących składowiskach;
- sukcesywne usuwanie wyrobów i unieszkodliwianie odpadów azbestowych;
- opracowanie i przyjęcie przez wszystkie gminy w województwie programów usuwania azbestu;
- wytworzenie mechanizmów dofinansowania procesów usuwania i unieszkodliwiania azbestu dla firm i indywidualnych gospodarstw domowych;
- udzielanie pomocy finansowej procesów usuwania i unieszkodliwiania azbestu dla firm oraz indywidualnych gospodarstw domowych.

W Programie wskazano, iż do monitoringu realizacji zadań stosowanych będzie 10 wskaźników (podano stan ich realizacji na koniec 2010 r. oraz stosowaną jednostkę), jednakże nie określono stopnia ich realizacji w kolejnych latach funkcjonowania Programu (mierników rezultatu).

(akta kontroli str. 6-65)

1.2. Opracowanie Programu sfinansowane zostało z dotacji Ministerstwa Gospodarki. Opracowanie jego aktualizacji współfinansowane było natomiast ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Ministerstwa Gospodarki⁹.

(akta kontroli str. 6-65, 238-240)

1.3. W latach 2014-2021 Program nie był aktualizowany (*opisano to w sekcji stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 57)

1.4. Przyjęte uchwałami Sejmiku Województwa wojewódzkie plany gospodarki odpadami, opracowane na lata: 2011-2016¹⁰ oraz 2016-2022¹¹, uwzględniały usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest. Obejmowały one m.in.:

- analizę aktualnego stanu dotyczącego odpadów zawierających azbest, w tym informację o założeniach Programu;
- identyfikację problemów, w której wskazano na brak rzetelnie przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów azbestowych, zbyt wolno przebiegający proces ich usuwania i unieszkodliwiania, niski odsetek gminnych i powiatowych programów usuwania azbestu oraz zbyt małą liczbę składowisk i ograniczone możliwości finansowania przedsięwzięć dotyczących jego usuwania;
- prognozę zmian, tj. sporządzenie rzetelnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest lub też jej aktualizację, sukcesywne ich usuwanie do 2032 r.¹², zwiększenie ilości opracowanych gminnych i powiatowych programów usuwania azbestu, a w latach 2016-2022 ich aktualizację, budowę składowisk odpadów.

⁸ W Programie wskazano, iż wyniki monitoringu jego realizacji będą stanowiły część sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego, które sporządzane będzie w cyklach trzyletnich.

⁹ Szczegółowe dane dotyczące źródeł finansowania Programu nie były w posiadaniu Urzędu, bowiem zostały przekazane do archiwum.

¹⁰ Uchwała Nr XVIII/333/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016.

¹¹ Uchwała Nr XXIII/523/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022.

¹² Usunięcie do 2022 r. około 35% odpadów azbestowych.

W planach tych wskazano m.in. ilości zinwentaryzowanych¹³, wytworzonych¹⁴ i unieszkodliwionych¹⁵ opadów zawierających azbest. Ujęto w nich także liczbę i lokalizację istniejących składowisk, tj. w miejscowości Półwieś¹⁶ i w Elblągu. W Planie gospodarki odpadami na lata 2016-2022 zapisano także, iż w miejscowości Wysieka trwa proces inwestycyjny związany z uruchomieniem składowiska oraz wskazano lokalizacje innych, planowanych składowisk lub kwater zawierających azbest¹⁷.

(akta kontroli str. 58-95)

Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest uwzględniono również w programach ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego¹⁸. Wskazano w nich m.in. ilość usuniętych i pozostałych do usunięcia odpadów zawierających azbest, lokalizację składowiska lub wydzielonej kwatery do składowania ww. odpadów wraz ze wskazaniem konieczności budowy składowisk tych odpadów. W programach na lata 2011-2014, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018 oraz do 2020 r., odwołano się lub też przyjęto cele i kierunki działań zbieżne z ustalonymi w Programie.

(akta kontroli str. 96-117)

Liczba składowisk i ich lokalizacja wskazana w planach gospodarki odpadami oraz programach ochrony środowiska warmińsko-mazurskiego była zgodna z faktyczną liczbą składowisk na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, funkcjonujących na dzień przyjęcia tych dokumentów. Wskazana w planach gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022 pojemność składowisk w Wysiece i Elblągu nie wynikała jednak z zatwierdzonych przez Marszałka instrukcji tych składowisk.

Dyrektor DOŚ wyjaśnił, iż pojemność składowiska w Elblągu - 3 300 m³ została wykazana przez zarządzającego składowiskiem w zbiorczym zestawieniu danych o odpadach za 2010 r., jednakże w 2014 r. została skorygowana na 1 500 m³ przez właściciela składowiska, w związku ze złożonym przez niego wnioskiem o wydanie decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska. Natomiast w odniesieniu do składowiska w Wysiece, jego pojemność - 33 000 m³ została wykazana przez zarządzającego składowiskiem w zbiorczych zestawieniach danych o odpadach za 2017 i 2018 r., a następnie skorygowana w sprawozdaniach o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za 2019 i 2020 r. na 12 450,5 m³.

Na dzień 2 lutego 2022 r. na terenie województwa funkcjonowały dwa składowiska odpadów, w których możliwe było składowanie odpadów zawierających azbest, tj. w Elblągu i Wysiece. Oba składowiska łącznie mogły przyjąć 37 tys. Mg odpadów zawierających azbest (6,3 Mg rocznie). Na terenie województwa znajdowało się także

¹³ W 2010 r. - 123,0 tys. Mg; w 2015 r. - 156,6 tys. Mg.

¹⁴ W 2010 r. - 712,4 Mg wytworzonych oraz 2 272,6 Mg zebranych; w 2015 r. - 2 911 Mg.

¹⁵ W 2010 r. - 1 220,2 Mg i w 2014 r. 59,5 Mg.

¹⁶ W planie na lata 2016-2022 składowisko to wskazane zostało jako zakład, który zaprzestał przyjmowania odpadów.

¹⁷ W uchwale Nr VIII/152/19 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 17 czerwca 2019 r. w sprawie uchwalenia aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022, przyjętego uchwałą Nr XXIII/523/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2016 r. Wśród planowanych nowych inwestycji do przetwarzania odpadów wskazano kwaterę do składowania odpadów niebezpiecznych w Rudnie (planowany rok zakończenia budowy 2020), składowiska odpadów niebezpiecznych w: Tyrowie (2019 r.), Różankach (2022 r.) i Upałtach Małych (2019 r.).

¹⁸ Przyjęte uchwałami Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego: Nr XVI/301/12 z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2015-2018; Nr XIX/445/16 z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 oraz Nr XXIV/382/21 z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2030.

nieczynne składowisko odpadów w miejscowości Półwieś, które zostało zrehabilitowane i podlegało jeszcze monitoringowi. Na dzień 31 grudnia 2020 r. pozostała do wykorzystania pojemność ww. dwóch składowisk wynosiła 12 248,1 m³. Zakładając, że na 31 grudnia 2020 r. na obszarze województwa pozostało do unieszkodliwienia 205 454,7 Mg odpadów zawierających azbest i stosując przelicznik wskazany w tabeli kodów „Bazy Azbestowej”, że 1m³ płyt azbestowo-cementowych płaskich i falistych (W01 i W02) waży 1,35 Mg (1 350 kg) zapotrzebowanie na składowanie dla odpadów zinwentaryzowanych z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 152 188,7 m³.

(akta kontroli str. 58-146, 346-350)

1.5. Program był powszechnie dostępny, gdyż zamieszczony został na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu, a na stronie podmiotowej jednostki znajdowała się informacja o jego umieszczeniu w BIP.

(akta kontroli str. 147-148)

1.6. W latach objętych kontrolą na stronach internetowych Urzędu zamieszczano informacje o możliwości uzyskania dofinansowania zadań z zakresu usuwania azbestu, tj. dotyczące: uruchomienia naboru ofert przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii w konkursie „Azbest 2019”; możliwości uzyskania dofinansowania w ramach programu realizowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie (dalej: WFOŚiGW), z Funduszy Europejskich dla Polski Wschodniej, w ramach programu pożyczkowego „EWA plus”. Informowano również o możliwości dofinansowania ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego wydatków polegających na budowie i modernizacji instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Dyrektor DOŚ wyjaśnił, iż dotacjami na działania związane z usuwaniem i utylizacją wyrobów zawierających azbest dysponuje WFOŚiGW. Urząd, w związku z pytaniami samorządów dotyczącymi dofinansowania zadań w zakresie usuwania azbestu, udzielał jedynie informacji, iż dane w tej kwestii dostępne są na stronie internetowej ww. funduszu lub zalecał z nim kontakt telefoniczny.

(akta kontroli str. 149-157)

1.7. W okresie objętym kontrolą, według regulaminów organizacyjnych Urzędu, zadania związane z gospodarką odpadami przypisane zostały do właściwości DOŚ. Do zadań pracowników tego Departamentu - Biura Gospodarowania Odpadami (dalej: Biuro) należały m.in. zadania dotyczące: przygotowania, wdrażania i monitoringu wojewódzkiego planu gospodarki odpadami; prowadzenia i aktualizowania bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami oraz prowadzenia rejestru występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. W latach 2016-2021 zadania dotyczące usuwania azbestu wykonywało od jednego do dwóch pracowników tego Biura oraz kierownik, który był członkiem delegowanym do Rady Programowej POKzA, funkcjonującej przy ministrze właściwym do spraw gospodarki.

(akta kontroli str. 158-240)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach 2014-2021 Marszałek nie aktualizował Programu, pomimo iż zadanie to, zgodnie z zapisami tego dokumentu, powinno zostać zrealizowane w 2015 r. W wyniku braku aktualizacji dokument ten zawierał nieaktualne dane dotyczące m.in.: ilości zaewidencjonowanych wyrobów zawierających azbest ogółem, funkcjonujących na obszarze województwa składowisk odpadów, wskazania pojemności składowiska w Elblągu, funkcjonowania bazy WBDA zamiast „Bazy Azbestowej”.

Dyrektor DOS wyjaśnił, iż po 2015 r. liczba i lokalizacja składowisk odpadów zawierających azbest, ilości wyrobów zaewidencjonowanych i usuniętych oraz źródła finansowania zostały ujęte w Planie gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022. Po 2015 r., tj. po upływie okresu, na który został opracowany Program, informacje dotyczące go zostały określone i uszczegółowione w Planie gospodarki odpadami, a tym samym brak było podstaw do dokonywania aktualizacji Programu. Plan ten zawiera m.in.: analizę aktualnego stanu gospodarki odpadami (w tym informacje o rodzajach odpadów, ich ilości i źródłach powstawania; informacje o rodzajach, rozmieszczeniu i mocy przerobowej istniejących i istotnych dla systemu gospodarki odpadami instalacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów) oraz harmonogram, określenie wykonawców i sposobu finansowania, a także przewidywane koszty zadań wynikających z przyjętych kierunków działań.

(akta kontroli str. 6-57, 238-240)

NIK nie zgadza się z twierdzeniem o braku podstaw do aktualizacji Programu. Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022, w odniesieniu do kwestii unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, również zawiera, według stanu na koniec 2021 r., nieaktualne dane. Wskazano w nim bowiem, iż na terenie województwa funkcjonuje tylko jedno składowisko odpadów niebezpiecznych przyjmujących odpady zawierające azbest, tj. w Elblągu o pojemności 3 300 m³, podczas gdy rzeczywista pojemność tego składowiska wynosiła 1 500 m³. Ponadto, w dokumencie tym nie podano, że w województwie istnieje drugie składowisko, tj. w Wysiece.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2016-2021 Urząd podejmował działania mające na celu realizację POKZA na ogół zgodnie z przyjętymi założeniami. Zarząd Województwa opracował i uchwalił program wojewódzki usuwania wyrobów zawierających azbest, a w przyjętych przez Sejmik Województwa dokumentach strategicznych, tj. planach gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016 i na lata 2016-2022 oraz programach ochrony środowiska również ujęte zostały kwestie związane z usuwaniem azbestu, które były spójne z założeniami Programu. Dokumenty te były dostępne na stronach internetowych jednostki. W Urzędzie, po 2014 r., nie dokonano jednak aktualizacji Programu, co było niezgodne z jego założeniami i powodowało, że niektóre dane zawarte w Programie były nieaktualne.

OBSZAR

2. Zaawansowanie realizacji Programu na terenie województwa

Opis stanu faktycznego

2.1. Gromadzeniem danych o ilości, rodzaju i miejscach występowania na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wyrobów zawierających azbest zajmowało się w latach 2016-2021 dwóch pracowników Biura. Do zadań tego biura, zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu, należało m.in.:

- przygotowanie projektu wojewódzkiego planu gospodarki odpadami,
- wdrażanie i monitoring realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami,
- prowadzenie bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami,
- prowadzenie rejestru rodzaju, ilości i miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz instalacji i urządzeń, w których substancje te były lub są wykorzystywane.

Pracownicy Biura, którzy zajmowali się sprawami dotyczącymi gospodarki odpadami, w tym zagadnieniem usuwania wyrobów zawierających azbest, w zakresach swoich czynności przewidziane mieli do realizacji m.in. następujące zadania:

- udział w opracowywaniu i aktualizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w tym planu inwestycyjnego oraz w przygotowaniu uchwały w sprawie wykonania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami i opracowaniu sprawozdania z realizacji tego planu,
- realizowanie zadań związanych z prowadzeniem wojewódzkiej bazy danych, m.in. poprzez: weryfikację i gromadzenie otrzymanych od podmiotów sprawozdań o wytworzonych odpadach i o gospodarowaniu odpadami, a także sporządzenie raportu wojewódzkiego dotyczącego wytwarzania i gospodarowania odpadami celem przekazania go Ministrowi Środowiska,
- weryfikacja i gromadzenie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz instalacjach i urządzeniach, w których substancje te są lub były wykorzystywane oraz prowadzenie ich rejestru,
- realizowanie zadań związanych z prowadzeniem bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, m.in. poprzez weryfikację i gromadzenie otrzymanych od podmiotów zbiorczych zestawień danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- realizowanie zadań związanych z prowadzeniem rejestru rodzaju, ilości i miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, poprzez weryfikację i gromadzenie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania ww. substancji.

W Urzędzie nie opracowano odrębnych zasad/procedur dotyczących gromadzenia danych w zakresie ilości, rodzaju i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest. Zadania z tego zakresu zostały określone w regulaminie Urzędu, regulaminie organizacyjnym DOS i zakresach czynności jego pracowników, jako zadania związane z gospodarką odpadami i prowadzeniem rejestru substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

(akta kontroli str. 158-237)

Do gromadzenia danych dotyczących ilości, rodzaju i miejsc występowania wyrobów zawierających azbest do 2013 r. służyła WBDA, a od 2013 r. „Baza Azbestowa”. W Urzędzie wdrożono też Elektroniczny System Informacji Przestrzennej (ESIP), służący do monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest - GeoAzbest. Dane do „Bazy Azbestowej”, dotyczące osób fizycznych, wprowadzane były przez gminy, natomiast dotyczące osób prawnych przez pracowników Urzędu (na podstawie corocznej informacji od tych osób). Administratorem „Bazy Azbestowej” była firma SmallGis, wybrana przez Ministra Rozwoju i Technologii.

Urząd czerpał dane dotyczące ilości i miejsc rozmieszczenia wyrobów/odpadów zawierających azbest także z uchwalonych i realizowanych gminnych/powiatowych programów usuwania azbestu. Gromadzone dane o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest wykorzystywane były w Urzędzie do przedkładania Głównemu Koordynatorowi rocznych informacji o realizacji POKZA w województwie, udzielania - na wniosek zainteresowanego - informacji o środowisku, opracowania Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2011-2016 i 2016-2022 oraz sprawozdań z realizacji tych planów, a także programów ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego.

Według danych zamieszczonych w „Bazie Azbestowej” (stan na 4 lutego 2022 r.) lokalne programy usuwania azbestu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego posiadały 93 jednostki samorządu terytorialnego, tj. samorząd województwa warmińsko-mazurskiego, powiat nidzicki i 91 gmin¹⁹. W „Bazie Azbestowej” odnośnie tych programów ujmowano m.in. dane dotyczące okresu obowiązywania danego programu, jego statusu (tj. czy jest on uchwalony i realizowany), a także zamieszczano link do treści programu na stronach internetowych.

Według sprawozdania z realizacji „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2016-2022” w latach 2017-2019 (sporządzonego w kwietniu 2021 r.) programy usuwania azbestu posiadało 97 gmin.

Różnica w ww. danych wynikała m.in. z faktu, iż cztery gminy w „Bazie Azbestowej” wprowadziły projekty swoich programów²⁰, a dwie swoje programy ujęły w niej dwukrotnie (Gmina Węgorzewo i Gmina Wielbark).

W wyjaśnieniu Dyrektor DOŚ podał, iż samorząd województwa nie posiada wiedzy na temat przyczyn braku opracowania i uchwalenia programów usuwania azbestu przez wszystkie gminy z terenu województwa.

Z danych ujętych w „Bazie Azbestowej”, zamieszczonych na stronach internetowych gmin i powiatów, a także informacji zasięgniętych w ramach tej kontroli w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego wynika, iż według stanu na 14 marca 2022 r., 115 gmin (99%)²¹ oraz cztery powiaty (21%) z terenu województwa posiadały programy usuwania azbestu.

(akta kontroli str. 256-262, 264-318, 340-342, 346-349)

W Programie oraz w jego aktualizacji, w odniesieniu do monitoringu realizacji zadań określonych w Programie, ustalono następujące wskaźniki:

- ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest,
- ilość składowanych odpadów zawierających azbest,
- wykaz istniejących składowisk zawierających azbest wraz podaniem ich pojemności i stopnia wykorzystania,
- powierzchnia zajęta przez składowiska przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest,
- ilość i wyniki przeprowadzonych inwentaryzacji na terenie gmin i powiatów,
- liczba przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu i liczba pracowników przeszkolonych do pracy z azbestem,
- ilość podejmowanych działań edukacyjno-informacyjnych przeprowadzonych na terenie województwa,
- stopień wykorzystania instrumentów wsparcia finansowego usuwania azbestu,
- ilość opracowanych gminnych i powiatowych programów usuwania azbestu.

Według sprawozdania z realizacji „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2016-2022” w latach 2017-2019 realizacja ww. wskaźników była następująca:

- ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest - 41 141,3 Mg,
- ilość składowanych odpadów zawierających azbest - 830,6 Mg,

¹⁹ W tym objęte niniejszą kontrolą NIK gminy: Orneta, Frombork, Kurzętnik, Olecko i Srokowo.

²⁰ Gmina Świątki, Gmina Gronowo Elbląskie, Gmina Milejewo i Gmina Markusy.

²¹ Programu tego nie uchwaliła dotychczas tylko Gmina Sępólno. Natomiast gminy z powiatu oleckiego i elckiego dysponowały programem uchwalonym przez związek międzygminny, który na ich obszarze realizował zadania dotyczące usuwania azbestu.

- wykaz istniejących składowisk zawierających azbest wraz podaniem pojemności i stopnia wykorzystania - Wysieka - pojemność 12 455,5 m³, stopień wykorzystania (pojemność pozostała do wypełnienia) - 11 996,5 m³; Elbląg - pojemność 1 500 m³, stopień wykorzystania - 388,7 m³,
- powierzchnia zajęta przez składowiska przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest - brak danych,
- ilość i wyniki przeprowadzonych inwentaryzacji na terenie gmin i powiatów - 202 036 Mg na koniec 2021 r.,
- liczba przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu - brak danych,
- liczba pracowników przeszkolonych do pracy z azbestem - brak danych,
- ilość podejmowanych działań edukacyjno-informacyjnych przeprowadzonych na terenie województwa - 43 gminy, jeden związek międzygminny i dwa powiaty realizowały działania informacyjne na temat szkodliwości azbestu i prawidłowego z nim postępowania,
- stopień wykorzystania instrumentów wsparcia finansowego usuwania azbestu - 4 795,4 tys. zł w latach 2017-2019 (środki WFOŚiGW, NFOŚiGW, samorządów)²²,
- ilość opracowanych gminnych i powiatowych programów usuwania azbestu - 97 gmin posiadało gminne programy usuwania azbestu.

W odniesieniu do planowanych nowych czterech lokalizacji składowisk/kwater odpadów niebezpiecznych Urząd monitorował terminowość powstania tych obiektów w stosunku do kwatery w Rudnie oraz składowiska w Różyńce, natomiast działań takich nie podejmował w odniesieniu do planowanego składowiska w Tyrowie i Upałtach Małych. Na dzień 31 grudnia 2021 r. w odniesieniu do lokalizacji ww. składowisk Marszałek nie wydawał decyzji w sprawie zatwierdzenia instrukcji eksploatacji składowiska lub decyzji w sprawie pozwolenia zintegrowanego.

(akta kontroli str. 7-55, 261-262, 264-264, 487-491)

2.2. W latach 2016-2021 na terenie województwa zinwentaryzowano następującą ilość wyrobów zawierających azbest:

- 2016 r. – 142 575,4 Mg, z tego 121 980,1 Mg u osób fizycznych i 20 595,3 Mg u osób prawnych,
- 2017 r. – 148 387,8 Mg, z tego 127 391 Mg u os. fiz. i 20 996,8 Mg u os. prawnych,
- 2018 r. – 152 481,8 Mg, z tego 130 692,3 Mg u os. fiz. i 21 789,5 Mg u os. prawnych,
- 2019 r. – 190 383 Mg, z tego 167 425,2 Mg u os. fiz. i 22 957,8 Mg u os. prawnych,
- 2020 r. – 208 189,7 Mg, z tego 184 570,9 Mg u os. fiz. i 23 618,8 Mg u os. prawnych,
- 2021 r. – 240 002,2 Mg, z tego 207 840,2 Mg u os. fiz. i 32 162 Mg u os. prawnych.

Ilość wyrobów zawierających azbest, które zostały unieszkodliwione w ww. okresie wyniosła:

- 2016 r. – 3 097,9 Mg, z tego 2 869,8 Mg u os. fizycznych i 228,1 Mg u os. prawnych,
- 2017 r. – 3 729,6 Mg, z tego 3 224,7 Mg u os. fiz. i 504,9 Mg u os. prawnych,
- 2018 r. – 2 561,1 Mg, z tego 2 230,1 Mg u os. fiz. i 331,0 Mg u os. prawnych,

²² W latach 2016-2021 z budżetu województwa warmińsko-mazurskiego nie wydatkowano środków na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

- 2019 r. – 14 533,9 Mg, z tego 14 023,4 Mg u os. fiz. i 510,5 Mg u os. prawnych,
- 2020 r. – 2 735,0 Mg, z tego 2 602,2 Mg u os. fiz. i 132,8 Mg u os. prawnych,
- 2021 r. – 4 507,1 Mg, z tego 4 464,1 Mg u os. fiz. i 43,0 Mg u os. prawnych.

Masa wyrobów zawierających azbest, pozostałych do unieszkodliwienia na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wynosiła:

- 2016 r. – 139 477,4 Mg, z tego 119 110,3 Mg u os. fizycznych i 20 367,1 Mg u os. prawnych,
- 2017 r. – 144 658,1 Mg, z tego 124 166,2 Mg u os. fiz. i 20 491,9 Mg u os. prawnych,
- 2018 r. – 149 920,7 Mg, z tego 128 462,2 Mg u os. fiz. i 21 458,5 Mg u os. prawnych,
- 2019 r. – 175 849,0 Mg, z tego 153 401,8 Mg u os. fiz. i 22 447,2 Mg u os. prawnych,
- 2020 r. – 205 454,7 Mg, z tego 181 968,7 Mg u os. fiz. i 23 486 Mg u os. prawnych,
- 2021 r. – 235 495,0 Mg, z tego 203 376,1 Mg u os. fiz. i 32 118,9 Mg u os. prawnych (zważywszy, iż w latach 2016-2021 średniorocznie z terenu województwa usuwanych było 5 194 Mg wyrobów zawierających azbest, do usunięcia pozostałych, zinwentaryzowanych na koniec 2021 r., 235 495 Mg wyrobów potrzeba będzie jeszcze 45 lat).

(akta kontroli str. 254)

Jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby prawne przedkładały Marszałkowi informacje o ilości wyrobów zawierających azbest, które były podstawowym źródłem informacji o ilości i miejscach występowania tych wyrobów na terenie województwa. W latach 2016-2021 z terenu gmin objętych kontrolą NIK²³, według złożonych Marszałkowi informacji o masie wyrobów zawierających azbest, usunięto następującą ilość azbestu:

- Gmina Kurzętnik - 2 981 kg, masa zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest wynosiła 202 996 kg (w okresie tym gmina złożyła jedną informację o ilości wyrobów zawierających azbest),
- Gmina Orneta - 64 633 kg, masa wyrobów zinwentaryzowanych wyniosła 82 858 kg (gmina złożyła cztery ww. informacje),
- Gmina Olecko - 626 437 kg, masa wyrobów zinwentaryzowanych wyniosła 1 729 132 kg (gmina złożyła dwie ww. informacje),
- Gmina Frombork - 17 011 kg, masa wyrobów zinwentaryzowanych wyniosła 29 221 kg (gmina złożyła dwie ww. informacje),
- Gmina Srokowo - gmina ta nie składała Marszałkowi ww. informacji, w związku z czym Urząd nie dysponował danymi o przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz o masie usuniętych tych wyrobów z terenu gminy,

Łącznie z terenu ww. gmin usunięto 711 062 kg azbestu, co stanowiło 35% masy wyrobów zinwentaryzowanych w tych gminach²⁴. Gminy te w ww. okresie złożyły dziewięć informacji o wyrobach zawierających azbest.

Marszałek nie dysponował wiedzą odnośnie przyczyn nieskładania rocznych informacji o masie wyrobów zawierających azbest przez ww. gminy. Marszałek nie

²³ Kontrola P/22/072 „Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.

²⁴ Starostwo Powiatowe w Nidzicy, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Urząd Gminy Kurzętnik, Urząd Gminy w Ornecie, Urząd Miasta Olecko i Urząd Miasta i Gminy we Fromborku, jako osoby prawne, nie składały w latach 2016-2021 informacji o ilości wyrobów zawierających azbest.

dysponował też wiedzą, czy dane o ilości wyrobów zawierających azbest, zamieszczane przez gminy w „Bazie Azbestowej”, ustalone zostały na podstawie inwentaryzacji, czy w drodze szacunku. Dyrektor DOŚ podał, iż informacje o wyrobach zawierających azbest przesyłane przez gminy w raportach rocznych za pośrednictwem „Bazy Azbestowej” powinny zostać poprzedzone zaktualizowaniem wszystkich danych, tj. gmina winna zaktualizować wpisy o dane z ubiegłego roku (wprowadzić informacje o nowych lokalizacjach wyrobów azbestowych oraz zaktualizować wpisy już istniejące, np. w związku z unieszkodliwieniem wyrobów. Wyroby unieszkodliwione należy wprowadzić do „Bazy Azbestowej” lub dokonać edycji rekordu już istniejącego, określając taką samą ilość posiadanych i usuniętych wyrobów) i zgłosić administratorowi bazy błędnie wprowadzone rekordy do usunięcia.
(akta kontroli str. 255, 346-350)

2.3. Według danych ujętych w „Bazie Azbestowej”:

- raporty roczne za 2017 r. złożyło 20 gmin (17%), z tego dziewięć w wymaganym terminie, a 11 po terminie. Pięć gmin swoje raporty roczne za 2017 r. złożyło dopiero w I kw. 2022 r., tj. Budry, Janowiec Kościelny, Olecko, Bartoszyce (gmina wiejska) i Orneta,
- raporty roczne za 2018 r. złożyło 18 gmin (15%), z tego 11 w terminie, a 7 po terminie (w skrajnym przypadku gmina wiejska Bartoszyce raport za 2018 r. złożyła 18.01.2022 r.),
- raporty roczne za 2019 r. złożyło 89 gmin (77%), z tego 69 w terminie, a 20 po terminie,
- raporty roczne za 2020 r. złożyło 99 gmin (85%), z tego 61 w terminie i 38 po terminie.

Według informacji przedłożonych przez Marszałka Głównemu Koordynatorowi²⁵:

- raporty roczne za 2018 r. złożyły 62 gminy (53%), z tego 11 raportów złożonych zostało w terminie, a 51 po terminie (50 raportów zostało zakwalifikowanych jako wymagających poprawy),
- raporty za 2019 r. złożyły 83 gminy (72%), z tego 78 raportów złożono w terminie, 5 po terminie (11 raportów skierowano do poprawy). Pięć gmin raporty roczne za 2019 r. złożyło w 2021 r. (tj. Lubawa, Kisielice, Susz, Miłakowo i Orzysz),
- raporty za 2020 r. złożyło 99 gmin (85%), z tego 61 raportów wpłynęło w terminie, a 38 po terminie (17 gmin, pomimo wezwania, nie złożyło raportów).

W związku z tym, iż nie wszystkie gminy w wyznaczonym terminie przedkładały Marszałkowi informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest, w dniu 29 maja 2019 r. do wszystkich gmin z terenu województwa przekazane zostało przez Dyrektora Departamentu pismo przypominające o obowiązku przygotowania i złożenia do Urzędu, do dnia 31 marca, raportu rocznego dotyczącego lokalizacji wyrobów zawierających azbest (tj. za pośrednictwem sieci internet do „Bazy Azbestowej”). W piśmie wskazano także, iż przesłanie raportu winno nastąpić po uprzednim zaktualizowaniu wszystkich wpisów w „Bazie Azbestowej” w zakresie informacji pozyskanych przez gminę od osób fizycznych, które wykorzystują wyroby zawierające azbest (informacje te powinny zawierać dane o nowych lokalizacjach ww. wyrobów i zaktualizowane wpisy już istniejące). W 2020 r. gminy, które nie złożyły ww. informacji, wzywano telefonicznie do wypełnienia tego obowiązku.

²⁵ Osoba wskazana w POKZA, odpowiedzialna za współdziałanie poszczególnych jednostek i instytucji oraz podejmowanie inicjatyw dotyczących uaktualnienia Programu krajowego.

W wyjaśnieniu Dyrektor DOS²⁶ podał iż, ze względu na brak uregulowania w przepisach prawa obowiązku przesyłania przez gminy Marszałkowi rocznych raportów, Urząd nie ma możliwości zastosowania wobec nich działań egzekwujących przesyłanie tych raportów, przez co zadania te gminy traktują w sposób fakultatywny. Podał także, iż w obecnym stanie prawnym Urząd nie ma możliwości podjęcia skutecznych działań, które spowodują terminowe i coroczne składanie przez wszystkie gminy z terenu województwa ww. raportów.

(akta kontroli str. 323-336, 343-349, 351-362)

2.4. W Programie, w odniesieniu do realizacji jego celów, wskazano, iż niezbędne będzie m.in. podjęcie zdania polegającego na uzupełnieniu programu o plan sytuacyjny rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest po uzyskaniu brakujących zbiorczych danych pochodzących z inwentaryzacji.

Zaktualizowany w 2013 r. Program nie został uzupełniony o plan sytuacyjny rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest. Stosowana w Urzędzie „Baza Azbestowa”, jako obowiązkowe narzędzie dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii została rozszerzona o portal pn. GeoAzbest - Elektroniczny System Informacji Przestrzennej. Służy on do monitorowania procesu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na danym obszarze. Portal ten jest publicznie dostępny i prezentuje na mapie kraju, województwa, powiatu i gminy dane dotyczące wyrobów zawierających azbest, w tym m.in. ich lokalizację. Jest on aktywnie połączony z danymi gromadzonymi w „Bazie Azbestowej”, a wszystkie dane są prezentowane w czasie rzeczywistym, pełniąc tym samym funkcję planu sytuacyjnego rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 12, 256, 263)

2.5. W okresie 2016-2021 Marszałek przedkładał Głównemu Koordynatorowi roczne informacje dotyczące realizacji POKzA. Informacja za 2016 r. złożona została 3 lutego 2017 r., za 2017 r. - 19 lutego 2018 r., za 2018 r. - 27 września 2019 r., za 2019 r. - 30 września 2020 r. i za 2020 r. - 30 września 2021 roku.

Informacje za 2016 r. i 2017 r. złożone zostały w formie papierowej, natomiast za pozostałe ww. lata w formie elektronicznej. Informacje za 2016 r. i 2017 r. zawierały dane: o ilości unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest na składowisku odpadów niebezpiecznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego; ilości wytworzonych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest według WSO²⁶; dane o istniejących składowiskach odpadów zawierających azbest i stopień wykorzystania w danym roku; ilość i wyniki inwentaryzacji oraz ocen stanu technicznego wyrobów zawierających azbest z uwzględnieniem ich lokalizacji na terenie gmin i powiatów; wykaz inicjatyw podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie wyrobów zawierających azbest; informacje o instrumentach wsparcia finansowego usuwania azbestu i stopnia ich wykorzystania; wykaz planowanych składowisk odpadów zawierających azbest (dane o pojemność tych składowisk).

W zakresie inicjatyw podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na rzecz usuwania wyrobów zawierających azbest jedynie w informacji za 2016 r. wskazano, że w roku tym gminy Frombork i Braniewo opracowały inwentaryzacje wyrobów zawierających azbest. W ww. informacjach podano, że za 2016 i 2017 r. 116 gmin z terenu województwa (100%) wprowadziło dane do „Bazy Azbestowej”. Poza ww. informacjami w dokumentach tych nie było innych danych o inicjatywach jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu.

---

²⁶ Wojewódzki System Odpadowy.

Informacje za lata 2018-2020 obejmowały następujące dane: działania edukacyjno-informacyjne na terenie województwa; dane o ilości wytworzonych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest na podstawie WSO za ostatnie trzy lata; informacje o programie na poziomie województwa; dane o dofinansowaniu usuwania azbestu (nazwa programu wsparcia, liczba umów, kwota wsparcia, beneficjenci); informacje dodatkowe.

Informacje te zawierały także dane odnośnie liczby raportów złożonych przez gminy za dany rok, a także o istotnych, dostrzeżonych problemach w funkcjonowaniu Programu. Problemami, które zgłaszano w informacjach od 2018 r. były: mała aktywność gmin w „Bazie Azbestowej” oraz brak aktualizacji danych o miejscach występowania wyrobów zawierających azbest; niski procent raportów rocznych przesyłanych przez gminy poprzez „Bazę Azbestową”; wprowadzanie do „Bazy Azbestowej” obiektów należących do osób prawnych oraz własnych gminy, konieczność wzywania niektórych gmin do złożenia raportu rocznego.

W zakresie działań edukacyjno-informacyjnych na terenie województwa w informacjach za lata 2018-2020 podano m.in., że: telefonicznie udzielane były informacje na poziomie województwa, gmin i związków międzygminnych; gminy i związki międzygminne zamieszczały informacje o działaniach związanych z realizacją POKZA na swoich stronach internetowych; gminy/związki międzygminne wydawały broszury, ulotki, plakaty informacyjne w zakresie możliwości dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, które rozwieszały na swoich tablicach ogłoszeń. Organizowano też kampanie edukacyjne i informacyjne podczas wydarzeń gminnych (festyny ekologiczne, dożynki gminne, spotkania w szkołach).

Informacje roczne, przedkładane przez samorząd województwa Głównemu Koordynatorowi, nie zawierały informacji na temat podejmowanych działań w celu usprawnienia realizacji Programu krajowego ani na temat jego realizacji na poziomie województwa (wskazywano jedynie jaka jest nazwa programu wojewódzkiego i na jakie lata on obowiązuje).

(akta kontroli str. 319-336)

2.6. W Programie wskazano, iż dla pełnego monitoringu niezbędna jest współpraca Urzędu Marszałkowskiego z innymi instytucjami, w tym Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcją Pracy, Państwowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego i Inspekcją Sanitarno-Epidemiologiczną.

Urząd, w latach 2016-2021, nie zawierał z ww. instytucjami żadnych porozumień o współpracy w zakresie spraw dotyczących usuwania azbestu. Nie podejmował też z tymi instytucjami współpracy, która dotyczyłaby realizacji zadań związanych z usuwaniem wyrobów/odpadów zawierających azbest, określonych w wojewódzkim programie usuwania azbestu. W ww. okresie Urząd nie zawierał też porozumień (umów) o współpracy w zakresie realizacji zadań związanych z usuwaniem wyrobów/odpadów zawierających azbest z uczelniami wyższymi lub instytucjami naukowymi ani z ekspertami zewnętrznymi.

W latach 2016-2021, w odniesieniu do spraw dotyczących usuwania wyrobów/odpadów zawierających azbest, w tym finansowania tego zadania, Urząd współpracował z WFOŚiGW oraz z gminami/powiatami z terenu województwa. Urząd informował jednostki samorządu terytorialnego, a także osoby fizyczne i inne podmioty zainteresowane usunięciem azbestu, o możliwości uzyskania dofinansowania na ten cel ze środków WFOŚiGW. Informowano także o naborach ofert w konkursie Azbest 2019, realizowanym przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

W Programie zapisano, iż lokalne media mogą przyczynić się do propagowania zasad bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów/odpadów zawierających azbest, jak również informowania społeczeństwa o obowiązkach i przypadających terminach koniecznych czynności, takich jak np. dokonywanie oceny stanu wyrobów pozostających w eksploatacji.

W latach 2016-2021 - w stosunku do społeczeństwa - samorząd województwa nie podejmował działań propagandowych lub edukacyjnych dotyczących bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów/odpadów zawierających azbest. Nie współpracowano też w tym względzie z lokalnymi mediami. Działania w tym zakresie, według wyjaśnienia Dyrektora DOŚ, realizowane były natomiast przez gminy i związki międzygminne. Podstawową przyczyną niepodjęcia ww. działań, według wyjaśnienia Dyrektora Departamentu, były niewielkie środki finansowe w budżecie województwa zaplanowane na ten cel oraz ograniczenia kadrowe. W wyjaśnieniu Dyrektor podał także, że priorytetem dla Urzędu było w ostatnich latach uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach oraz gospodarce odpadami, a brak działań edukacyjnych na rzecz bezpiecznego użytkowania i usuwania azbestu ze strony samorządu województwa tłumaczył on szerokim zakresem innych działań, wykonywanych przez pracowników departamentu oraz ograniczeniami wynikającym z czasu pandemii COVID-19.

W wyjaśnieniu Dyrektor DOŚ wskazał, iż monitoring realizacji zadań Programu stanowi element monitoringu Planu gospodarki odpadami, a wyniki tego monitoringu stanowią integralną część sprawozdania z realizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego. Na etapie opracowania Planu gospodarki odpadami, a także sporządzania projektu zaktualizowanego wojewódzkiego Planu gospodarki odpadami, współpracowano z przedstawicielem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, a przeprowadzając strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko ww. projektu przedstawiono dokument ten do opinii RDOŚ i Warmińsko-Mazurskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu oraz zapewniono udział społeczeństwa w dokonaniu tej oceny. Dyrektor podał również, że organy wymienione w Programie miały możliwość udziału w monitoringu celów i zadań ujętych w tym dokumencie.

(akta kontroli str. 54, 153-157, 263, 239-240, 340-342)

2.7. W Programie zidentyfikowano następujące problemy związane z jego realizacją i sformułowano następujące wnioski:

- Niepełna i nierzetelna inwentaryzacja wyrobów/odpadów azbestowych przeprowadzana przez urzędy gmin. Wskazano, że urzędy gmin powinny przeprowadzić inwentaryzację wyrobów/odpadów azbestowych zawierającą ilość, lokalizację (za pomocą spisu z natury z uwzględnieniem numerów działek i obrębów) wraz z oceną stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest. W oparciu o tak przeprowadzoną inwentaryzację gminy powinny sporządzić i przyjąć do realizacji uchwałą rady gminy gminny program usuwania wyrobów zawierających azbest;
- Niewystarczająca ekologiczna świadomość mieszkańców województwa w zakresie bezpiecznego użytkowania oraz obowiązków wynikających z posiadania wyrobów azbestowych i ich usuwania. W związku z tym sformułowano wniosek o prowadzenie na terenie województwa kampanii edukacyjno-informacyjnych dotyczących tych zagadnień, o propagowanie ogólnopolskich konkursów wiedzy o azbecie oraz wzmacnianie współpracy z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, które mogłyby podjąć się organizowania akcji informacyjnych;

- Występowanie na terenie województwa tzw. „dzikich wysypisk”, pomimo funkcjonowania czynnego składowiska odpadów azbestowych. Wnioskowano o zintensyfikowanie działań powodujących umieszczanie odpadów na składowiskach poprzez zbiórki gminne wyrobów już zdemontowanych lub nigdy nie zamontowanych, co mogłoby przyczynić się, jak wskazano, do obniżenia kosztów umieszczania odpadów na składowiskach i wzrostu dostępności tych usług;
- Działania WFOŚiGW w Olsztynie mogą odegrać znaczącą rolę w usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obszaru województwa.

W Programie założono, iż finansowany będzie on z następujących źródeł: środki własne, pozyskane z Ministerstwa Gospodarki, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Banku Ochrony Środowiska (dalej: BOŚ), funduszy europejskich i innych.

Z informacji uzyskanej z WFOŚiGW w Olsztynie wynika, iż w latach 2016-2021 jednostkom samorządu terytorialnego i związkom gmin udzielił on dofinansowania w formie dotacji w następujących kwotach: 819 561,4 zł w 2016 r. (81 gminom); 929 149,7 zł w 2017 r. (56 gminom); 530 089,1 zł w 2018 r. (43 gminom); 160 468,2 zł w 2019 r. (19 gminom); 366 889,3 zł w 2020 r. (33 gminom) i 139 224,6 zł w 2021 r. (15 gminom). Beneficjentami były gminy i związki gmin, które w ramach ogłoszonych konkursów składały wnioski o dofinansowanie na podstawie deklaracji mieszkańców. Osoby fizyczne i podmioty inne niż gminy nie miały możliwości złożenia wniosku o dofinansowanie w ramach tych konkursów.

WFOŚiGW w Olsztynie udzielał też, w ww. latach, dofinansowania w formie dotacji ze środków pozostawionych do dyspozycji przez NFOŚiGW na podstawie umowy udostępnienia tych środków. W 2016 r. udzielono dofinansowania na kwotę 1 162 458,05 zł; w 2017 r. - 908 152 zł; w 2019 r. - 229 075,96 zł; w 2020 r. - 524 127,05 zł i w 2021 r. - 201 646,31 zł²⁷.

W latach 2016-2021 na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu w województwie nie były wykorzystywane środki z BOŚ ani środki unijne, w tym w ramach RPO. Z budżetu województwa warmińsko-mazurskiego nie wydatkowano w latach 2016-2021 środków na realizację zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Środki na realizację tych zadań wydatkowała natomiast Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie. W 2017 r. przyznała ona na ten cel 55,2 tys. zł, a w 2018 r. 75,1 tys. zł.

Według wyjaśnienia Dyrektora DOŚ barierami w funkcjonowaniu Programu były:

- mała alokacja środków finansowych będących w posiadaniu WFOŚiGW oraz NFOŚiGW na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu oraz brak dofinansowania ze źródeł zewnętrznych,
- brak systemu dopłat do wymiany pokryć dachowych dla mieszkańców, zwłaszcza tych w gorszej sytuacji ekonomicznej, który determinowałby decyzje mieszkańców o likwidacji dachów z pokryciem azbestowym,
- brak sankcji w sytuacji nieprzedłożenia informacji dotyczącej posiadanych wyrobów zawierających azbest, co może skutkować posiadaniem przez gminy niepełnych informacji o ilości tych wyrobów na terenie województwa,
- zwiększające się koszty unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, co wpływa na ilość unieszkodliwianego azbestu,
- zbyt małe zasoby kadrowe w jednostkach samorządu terytorialnego do realizacji zadań określonych w programach usuwania wyrobów zawierających azbest,

²⁷ Urząd Marszałkowski nie aplikował do WFOŚiGW o dofinansowanie w ramach tych środków.

w tym pracowników odpowiadających za pracę w „Bazie Azbestowej” bądź duża rotacja pracowników.

W wyjaśnieniu Dyrektor Departamentu wskazał także jakie, jego zdaniem, należałoby podjąć działania, aby usprawnić funkcjonowanie Programu. Należały do nich:

- pełna inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, zwłaszcza na poziomie gminnym, celem określenia dokładnej ilości tych wyrobów pozostałych do unieszkodliwienia na terenie województwa,
- zakończenie prac legislacyjnych nad ustawą o azbecie i aktach wykonawczych,
- zwiększenie środków finansowych (krajowych i zewnętrznych) na działania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest oraz wymianę pokryć dachowych,
- zwiększenie zasobów kadrowych w jednostkach samorządu terytorialnego do realizacji zadań określonych w programach usuwania wyrobów zawierających azbest (gminnych, powiatowych i wojewódzkim).

(akta kontroli str. 25-55, 153-157, 317-341)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2016-2021 Urząd w ograniczonym zakresie prowadził monitoring realizacji niektórych celów i zadań określonych w Programie, a którego dane ujmowane były w sprawozdaniu z realizacji „Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022” w latach 2017-2019. Nie posiadał bowiem pełnych danych o liczbie przedsiębiorstw posiadających uprawnienia do bezpiecznego usuwania azbestu, liczbie pracowników przeszkolonych do pracy z azbestem oraz powierzchni zajętej przez składowiska przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest. Dane, którymi dysponował Urząd odnośnie liczby opracowanych gminnych i powiatowych programów usuwania azbestu były natomiast niepełne. Według nich tylko jeden powiat i 97 gmin z terenu województwa posiadało takie programy. Z ustaleń kontroli wynika natomiast, iż w województwie programy usuwania azbestu posiada obecnie 115 ze 116 gmin i cztery z 19 powiatów. Należy przy tym zaznaczyć, iż opracowanie i przyjęcie do 2020 r. programów usuwania azbestu przez wszystkie gminy z terenu województwa było jednym z podstawowych celów Programu, a Urząd nie posiada aktualnej wiedzy o stanie jego realizacji.

W wyjaśnieniu Dyrektor DOŚ podał, że brak uregulowania obowiązku opracowania i przyjęcia przez gminy programów lokalnych w przepisach prawa powszechnie obowiązującego nie daje możliwości zastosowania przez Urząd wobec gmin skutecznych działań egzekwujących realizację tego obowiązku, przez co zadania te mają charakter fakultatywny. Według wyjaśnienia proponowane zmiany legislacyjne w zakresie nałożenia obowiązku sporządzania gminnego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest zostały określone jako jedno z zadań Ministra Gospodarki w POKzA, w związku z powyższym w obecnym stanie prawnym Urząd nie ma możliwości podjęcia skutecznych działań, które spowodują opracowanie i przyjęcie programów usuwania wyrobów zawierających azbest przez wszystkie gminy z terenu województwa.

NIK zauważa, że prawie wszystkie gminy z terenu województwa uchwaliły programy usuwania azbestu, bez uregulowania tego obowiązku w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, a dane, którymi dysponował Urząd w tym zakresie nie odzwierciedlały stanu faktycznego. Wyjaśnienia potwierdzają natomiast prowadzenie ograniczonego monitoringu realizacji tego zadania.

OCENA CZĄSTKOWA

Dotychczasowa realizacja zadania polegającego na usuwaniu azbestu wykorzystywanego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wskazuje na duże prawdopodobieństwo, iż tego typu wyroby nie zostaną usunięte do końca 2032 r. W latach 2016-2021 masa zinwentaryzowanych w województwie wyrobów zawierających azbest sukcesywnie wzrastała – ze 142 575,4 Mg w 2016 r. do 240 002,2 Mg w 2021 r. W okresie tym usuwano średnio w roku 5 194 Mg tych wyrobów, co wprawdzie odpowiadało założonej w Programie wartości ok. 3 000 Mg rocznie, jednak uwzględniając, że na koniec 2021 r. do usunięcia pozostało nadal 235 495 Mg wyrobów zawierających azbest, potrzeba będzie jeszcze 45 lat na ich całkowite wyeliminowanie.

Jedną z przyczyn wolnego tempa usuwania azbestu, w ocenie Izby, była zbyt mała dostępność środków finansowych na realizację Programu, głównie w ramach dotacji z WFOŚiGW, środków z NFOŚiGW oraz środków własnych gmin. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, iż w latach 2016-2021 z budżetu województwa na zadania związane z usuwaniem azbestu nie wydatkowano również środków finansowych, w tym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.

Niewystarczające były działania Urzędu na rzecz pełnego monitoringu realizacji niektórych celów i zadań Programu. Urząd nie posiadał dokładnej informacji ile gmin i powiatów z terenu województwa opracowało i uchwaliło lokalne programy usuwania wyrobów zawierających azbest oraz jaka jest powierzchnia zajęta przez składowiska przeznaczone do składowania odpadów z azbestem. W odniesieniu do monitoringu celów i zadań określonych w Programie Marszałek nie współpracował z organami wskazanymi do tego celu w treści tego dokumentu. W kwestii usuwania wyrobów zawierających azbest Marszałek nie współpracował też z lokalnymi mediami, a w latach 2016-2021 nie prowadził w tym zakresie działań informacyjno- edukacyjnych.

OBSZAR

3. Realizacja przez samorząd województwa, jako właściciela/zarządcy nieruchomości, obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest

Opis stanu faktycznego

3.1. W uchwalonym w 2010 r. Programie oraz w jego treści po aktualizacji z 2013 r. nie zawarto informacji odnośnie przeprowadzenia inwentaryzacji, w drodze spisu z natury, wyrobów zawierających azbest w nieruchomościach należących do samorządu województwa, tj. będących we władaniu samorządowych jednostek budżetowych, instytucji kultury, podmiotów leczniczych oraz wojewódzkich osób prawnych.

W latach 2016-2021 Urząd, jako właściciel/zarządca nieruchomości, nie przeprowadzał inwentaryzacji, w drodze spisu z natury, wyrobów zawierających azbest, gdyż wyroby takie nie występowały w jego nieruchomościach (nie usuwał też i nie zabezpieczał takich wyrobów).

Jednostki organizacyjne samorządu województwa, o ile wykorzystywały wyroby zawierające azbest, dokonywały ich inwentaryzacji i przedkładały Marszałkowi roczne „Informacje o wyrobach zawierających azbest”.

Według danych ujętych w „Bazie Azbestowej”, spośród jednostek organizacyjnych samorządu województwa warmińsko-mazurskiego informacje o wyrobach zawierających azbest złożyły m.in.: Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Olsztynie, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie, Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej we Fromborku, Szpital

Psychiatryczny w Węgorzewie, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie²⁸. Według danych z „Bazy Azbestowej” następujące jednostki samorządu województwa nie są podmiotami wykorzystującymi azbest, w związku z czym nie składały ww. informacji: Szkoła Policealna w Ełku, Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim, Wojewódzki Zespół Leczenia Psychiatrycznego w Olsztynie, Welski Park Krajobrazowy, Centrum Edukacji i Inicjatyw w Olsztynie, Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Olsztynie i Elblągu.

W ramach niniejszej kontroli pozyskano informacje od pięciu jednostek samorządu województwa odnośnie realizacji zadań dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest. I tak:

- Z informacji uzyskanej ze Szpitala Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego ZOZ w Węgorzewie wynika, iż w latach 2016-2021 z nieruchomości będących we władaniu tej jednostki nie był usuwany azbest (sytuacja ta miała natomiast miejsce w latach wcześniejszych). W zasobach szpitala pozostają nieruchomości z wyrobami zawierającymi azbest, które zostały zinwentaryzowane. Łączna liczba wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia wynosi 256 m² (II stopień pilności). W latach 2016-2021 Dyrektor Szpitala składał corocznie Marszałkowi „Informację o wyrobach zawierających azbest”, a ostatnia taka informacja została złożona 22.09.2021 r.
- Z informacji uzyskanej z Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Olsztynie wynika, iż w latach 2014-2021 z nieruchomości będących we władaniu stacji dwukrotnie usuwane były wyroby zawierające azbest. Pierwszy raz w 2014 r. z wiaty garażowej położonej na działce nr 78/4, obręb nr 105 usunięto wyroby azbestowe o pow. 60 m². Drugi raz z dachu wiaty garażowej położonej na działce 95/2, obręb nr 105 usunięto 1,630 Mg wyrobów zawierających azbest. Wyroby te usunięto w ramach III stopnia pilności i były one objęte spisem z natury. W swoich zasobach jednostka posiada jeszcze budynek z wyrobami zawierającymi azbest, tj. budynek nieczynnej kotłowni przy budowie którego wykorzystano wyroby zawierające azbest, znajdujące się wewnątrz stropodachu (ok. 210 m² - tzw. „płyty faliste azbestowo-cementowe). W latach 2016-2021 Stacja składała Marszałkowi „Informacje o wyrobach zawierających azbest” (ostatnia z 29.01.2021 r.). Z informacji ze stycznia 2021 r. wynika, iż stopień pilności usunięcia tych wyrobów określono jako III. Jednostka ta przeprowadziła ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, a wskazany stopień pilności odpowiadał przyznanej sumie punktów.
- Z informacji uzyskanej z Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Psychiatrycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej we Fromborku wynika, iż w latach 2016-2021 jednostka ta nie usuwała wyrobów zawierających azbest ze swoich nieruchomości. Dwie nieruchomości Szpitala posiadają jednak wyroby zawierające azbest (pokrycia dachowe z eternitowych płyt falistych), tj. budynek gospodarczy, obecnie nie eksploatowany, o powierzchni dachu 450,6 m² (III stopień pilności usunięcia) i wiaty magazynowa 173,6 m² (II stopień pilności). Dyrektor Szpitala składał co roku Marszałkowi „Informacje o wyrobach zawierających azbest” (ostatnia informacja z 20.01.2022 r.).
- Dyrektor Zarządu Dróg Wojewódzkich w Olsztynie udzielił informacji, iż w latach 2016-2021 dwukrotnie były usuwane wyroby zawierające azbest z nieruchomości

---

²⁸ Według informacji Szpitala Wojewódzkiego za 2020 r., złożonej Marszałkowi 08.03.2021 r., w zasobach tej jednostki pozostaje 30 m² płyt falistych azbestowo-cementowych jako pokrycie dachu wiaty o III stopniu pilności usunięcia.

będących we władaniu tej jednostki. W 2017 r. usunięto 69,61 m² azbestowo-cementowych płyt falistych z dwóch wiat zlokalizowanych na terenie Zarządu, natomiast w 2019 r. 39,20 m² takich płyt, będących pokryciem dachowym budynku magazynu paliw na terenie Rejonu Dróg Wojewódzkich w Elblągu. W obu tych przypadkach dokonano inwentaryzacji ww. wyrobów, a usunięcia dokonały, na podstawie zleceń, uprawnione podmioty. Według informacji, obecnie we władaniu zarządu pozostaje jedna nieruchomość zawierająca wyroby z azbestem, tj. wiata na sprzęt drogowy, zlokalizowana na terenie Rejonu Dróg Wojewódzkich w Kętrzynie (faliste płyty azbestowo-cementowe o pow. 144 m²). Ostatnią „Informację o wyrobach zawierających azbest” Zarząd Dróg Wojewódzkich przedłożył Marszałkowi 04.02.2019 r.

- Dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego dla Dzieci w Ameryce poinformował, iż w latach 2016-2021 z nieruchomości pozostających we władaniu tej jednostki nie były usuwane wyroby zawierające azbest, a także, iż jednostka ta nie posiada w swoich zasobach takich wyrobów.

Marszałek podejmował działania odnośnie terminowego składania informacji o wyrobach zawierających azbest przez osoby prawne. Analizowane były zapisy figurujące w „Bazie Azbestowej”. Z chwilą ustalenia, iż w bazie dany podmiot figuruje jako wykorzystujący wyroby zawierające azbest, a nie złożył terminowo rocznej informacji o tych wyrobach, zwracano się pisemnie do tych podmiotów o weryfikację danych o tych wyrobach i przedłożenie wymaganej informacji.

(akta kontroli str. 7-55, 363-457)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd, w odniesieniu do nieruchomości, które pozostawały w jego władaniu, nie przeprowadzał inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, gdyż nie występowały one w tych zasobach. Inwentaryzacje takie przeprowadzały natomiast jednostki organizacyjne samorządu województwa, które wykorzystywały wyroby zawierające azbest i składały z tego tytułu Marszałkowi roczne informacje o tych wyrobach. Urząd podejmował działania, aby jednostki wykorzystujące azbest wywiązywały się z obowiązku złożenia ww. informacji.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W wyniku kontroli Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o rzetelne monitorowanie wskaźników realizacji celów i zadań Programu, co umożliwi m.in. dokonanie jego aktualizacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 25 marca 2022 roku.

Kontroler
Cezary Gogolewski
Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie
Dyrektor
Piotr Górny

.....
podpis

.....
podpis